

POSTANOWIENIE

Dnia 24 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania Z. D.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 24 kwietnia 2018 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 9 marca 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 9 marca 2017 r. oddalił apelację Z. D. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 7 września 2016 r., mocą którego oddalono odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. z dnia 28 kwietnia 2016 r., odmawiającej Z. D. i prawa do emerytury.

Sąd Okręgowy w K. ustalił, że urodzony 24 lutego 1953 r. Z. D. pobierał rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową. W dniu 14 marca 2016 r. wystąpił z wnioskiem o emeryturę. Poza sporem pozostawało, że ubezpieczony na dzień 31 grudnia 1998 r. udokumentował 21 lat, 7 miesięcy i 22 dni okresów składkowych i nieskładkowych oraz na dzień zgłoszenia wniosku emerytalnego (14 marca 2016 r.) 7 lat, 8 miesięcy i 1 dzień pracy górniczej, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią – co umożliwiało obniżenie powszechnego wieku emerytalnego o 3,5 roku.

Ubezpieczony w niniejszym postępowaniu domagał się przyznania prawa do emerytury, argumentując, że uznany mu okres 21 lat, 7 miesięcy i 22 dni powinien być uzupełniony okresem jego pracy pod ziemią obliczonym w wymiarze półtorakrotnym – w wymiarze 3 lat i 10 miesięcy oraz okresem pobierania przez niego renty od dnia 7 czerwca 1986 r. do dnia 14 września 1986 r. Wskazywał też, iż okres pracy w warunkach szczególnych także winien być obliczony z zastosowaniem przelicznika 1,5.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego i dokonaną przez ten Sąd ocenę prawną. Również trafność rozstrzygnięcia i rozważania przedstawione na jego uzasadnienie, Sąd Apelacyjny przyjął za swoje. Sąd Apelacyjny podkreślił, że ustawa z 17 grudnia 1998 r. emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych reguluje cały szereg zróżnicowanych przesłanek, których łączne wypełnianie daje prawo do szeregu rodzajów emerytur. Nie jest przy tym możliwe dowolne łączenie przesłanek wynikających z ustawy, co w istocie, także w apelacji, czyni skarżący.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] wywiódł pełnomocnik ubezpieczonego, zaskarżając go w całości. Skargę oparto na podstawach:

- naruszenia przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dalej ustawa o emerytalna) w zw. z art. 27, 50d, 46, 39 ustawy o emerytalnej w zw. z art. 184, art. 27 i art. 46 ustawy emerytalnej oraz
- naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 233 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy przez ustalenie prawa do emerytury oraz zasądzenie kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego wedle norm przepisanych.

Okolicznością uzasadniającą przyjęcie skargi do rozpoznania jest występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a mianowicie, czy ubezpieczony spełniający warunek określony w art. 27 ust. 1 pkt 2 (obecnie pkt 2) i niespełniający warunków wymaganych do uzyskania górniczej emerytury na podstawie art. 50a, który ma co najmniej 5 lat pracy górniczej – wiek emerytalny, o którym mowa w art. 27 ust. 2 i 3 (obecnie pkt 1), obniża się

o 6 miesięcy za każdy rok takiej pracy, nie więcej jednak niż o 15 lat.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 398⁹ § 1 k.p.c. ustanawia zamknięty katalog okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. W ten sposób wyznacza ramy badawcze przedsądu. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje na okoliczność wymienioną w powołanym wyżej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a mianowicie na istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Istotne zagadnienie prawne, autor skargi lokuje w sferze prawa materialnego. *A contrario* nie każde zagadnienie prawne wypełnia zakres znaczeniowy terminu „istotne”. Stąd po stronie wnoszącego skargę leży obowiązek przedstawienia argumentacji, z której można odkodować wagę roztrząsanego problemu. Syntetycznie rzecz ujmując, problem powinien być zredagowany w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy, a nadto przedstawiony w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi. W końcu istotne zagadnienie powinno pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, aby udzielenie odpowiedzi na postawione pytanie ułatwiło sądowi odwoławczemu podjęcie decyzji jurysdykcyjnej co do istoty sprawy.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W orzecznictwie ugruntował się pogląd, zgodnie z którym skarżący, powołując się na wystąpienie w sprawie zagadnienia prawnego, powinien je sformułować, wskazać przepisy prawne, na tle stosowania których ono się wyłoniło, podać rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468), a nadto wykazać, że jego rozwiązane jest istotne nie tylko w rozpoznawanej sprawie, ale także dla praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r.,

II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243).

Lektura uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania prowadzi do oceny, iż nie zawiera ono wymaganej analizy prawnej. Skarżący zamyka istotę zagadnienia w pytaniu o możliwość obniżenia wieku emerytalnego, o którym mowa w art. 27 pkt 1 ustawy emerytalnej, obniża się o 6 miesięcy za każdy rok takiej pracy, nie więcej jednak niż o 15 lat, w sytuacji, w której ubezpieczony spełnia warunek określony w art. 27 pkt 2 ustawy emerytalnej i nie spełnia warunków wymaganych do uzyskania górniczej emerytury na podstawie art. 50a ustawy emerytalnej, a który ma co najmniej 5 lat pracy górniczej.

Artykuł 184 ustawy emerytalnej ustanawia własne (odrębne) przesłanki powstania uprawnień emerytalnych, a zwrot „po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40” odnosi się wyłącznie do wieku emerytalnego określonego w tych przepisach, jednak bez odwoływania się do pozostałych warunków związanych z wiekiem. Z uwagi na to prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej nabywa ubezpieczony, który na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymował się wymaganym okresem ogólnym i szczególnym, natomiast wiek emerytalny osiągnął po tej dacie, niezależnie od tego, czy w chwili dożycia 55/60 lat miał status pracownika, wykonywał inną pracę (np. prowadził działalność gospodarczą) czy też w ogóle nie był zatrudniony (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2007 r., II UZP 14/06, OSNP 2007 nr 13-14, poz. 199; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 czerwca 2012 r., I UK 1/12, LEX nr 1229806; z dnia 6 grudnia 2007 r., I UK 132/07, LEX nr 621798 i z dnia 18 lipca 2007 r., I UK 62/07, OSNP 2008 nr 17-18, poz. 269; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 325/11, LEX nr 1125267).

Przy ustalaniu prawa do emerytury na podstawie art. 39 w związku z art. 184 ustawy emerytalnej, okresów pracy górniczej wymienionej w art. 50d tej ustawy nie zalicza się w wymiarze półtorakrotnym. Taki uprzywilejowany sposób uwzględniania okresów pracy górniczej możliwy jest jedynie przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury. Rekonstrukcja przesłanek warunkujących uzyskanie

prawa do emerytury na podstawie przepisu art. 39 emerytalnej, nie jest możliwa bez uwzględnienia stażu składkowego i nieskładkowego oraz wieku emerytalnego określonego w art. 27 pkt 1 ustawy emerytalnej.

Relacja zachodzącą między art. 27 pkt 1 i art. 39 ustawy emerytalnej, polega na tym, że pierwszy z nich przewiduje, że prawo do emerytury przysługuje ubezpieczonemu mężczyźnie, z chwilą ukończenia wskazanego wieku (pkt 1), gdy legitymuje się co najmniej 25-letnim stażem składkowym i nieskładkowym (pkt 2). Funkcją drugiego przepisu – art. 39 ustawy emerytalnej jest konwersja jednego z warunków uprawniających do emerytury. Podstawą do skorzystania z niej jest spełnienie dwóch wymogów pozytywnych i jednego negatywnego: posiadanie 25-letniego stażu ubezpieczeniowego (spełniającemu warunek określony w art. 27 pkt 2) i legitymowanie się co najmniej 5-letnim okresem pracy górniczej oraz niespełnianie wymagań uprawniających do uzyskania górniczej emerytury na podstawie art. 50 a. Skutkiem ziszczenia się tych kryteriów jest możliwość obniżenia wieku emerytalnego określonego w art. 27 pkt 1 ustawy (o 6 miesięcy za każdy rok takiej pracy, nie więcej jednak niż o 15 lat). Wypada przy tym dodać, że oba przepisy dotyczą ubezpieczonych urodzonych przed 1 stycznia 1949 r.

Przeprowadzone rozważania skłaniają do co najmniej dwóch konkluzji. Po pierwsze, zależność art. 39 względem art. 27 pkt 1 ustawy emerytalnej oparta jest relacji *lex specialis* względem *legi generali*. Po drugie, skoro przepis art. 39 ustawy ma charakter normy szczególnej, to zgodnie z dyrektywą *exceptiones non sunt excendendae* nie może być rozszerzająco interpretowany. Następstwem przyjęcia tego rodzaju opcji interpretacyjnej jest konstatacja o konieczności uwzględnienia przy jego odkodowaniu dyspozycji art. 27 pkt 1 ustawy emerytalnej. Oznacza to, że ostateczna rekonstrukcja przesłanek warunkujących uzyskanie prawa do emerytury na podstawie przepisu art. 39 ustawy emerytalnej nie jest możliwa bez uwzględnienia stażu składkowego i nieskładkowego oraz wieku emerytalnego określonego w art. 27 pkt 1 ustawy emerytalnej.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt rozpoznawanej sprawy, należy podkreślić, że w dniu złożenia wniosku 14 marca 2016 r. miał udokumentowane, na dzień 1 stycznia 1999 r. 21 lat, 7 miesięcy i 22 dni okresów składkowych

i nieskładkowych oraz 7 lat, 8 miesięcy i 1 dzień pracy górniczej wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią. Tym samym, warunek posiadania 25-letniego stażu ubezpieczeniowego nie został spełniony.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono w myśl art. 398⁹ § 2 k.p.c.